

Materiały do poznania rozmieszczenia geograficznego grzybów wyższych w Europie. I.

Xeromocus parasiticus (Bull. ex Fr.) Quéél. i *Pycnoporus
cinnabarinus* (Jacq. ex Fr.) Karst. w Polsce

*Matériaux à la connaissance de la distribution géographique
des champignons supérieurs en Europe. I.*

ALINA SKIRGIELLO

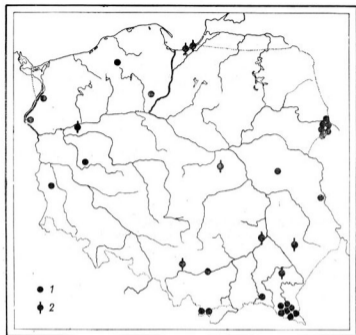
W wyniku prac przygotowawczych mających na celu skartowanie grzybów wyższych w Europie — zgromadziłam istniejące materiały dotyczące występowania w Polsce dwóch gatunków, a mianowicie *Xeromocus parasiticus* (Bull. ex Fr.) Quéél. oraz *Pycnoporus cinnabarinus* (Jacq. ex Fr.) Karst. Obydwa gatunki zostały wyznaczone przez Komitet d/s Kartowania Grzybów Wyższych w Europie (CMME) jako „wzorcowe” dla wstępnego zgromadzenia danych i opracowania jednolitych metod pracy.

Zebrane tutaj materiały zawdzięczam prof. dr W. Zabłockiej, prof. dr J. Kochmanowi, doc. dr St. Domańskiemu, doc. dr H. Orłowski, dr H. Kreiselowi (Greifswald — NRD), dr B. Gumińskiej, dr T. Glaserowi, dr M. Lisiewskiej, mgr W. Wojewodzie oraz inż. T. Koreckiemu, którym serdecznie dziękuję za współpracę, jak również wszystkim, którzy umożliwili mi przejrzenie zielników.

Przyjęte skróty: Bi — województwo Białostockie, By — Bydgoskie, Gd — Gdańskie, Kie — Kieleckie, Ko — Koszalińskie, Kr — Krakowskie, Lub — Lubelskie, Po — Poznańskie, Rz — Rzeszowskie, Szcz — Szczecińskie, Wa — Warszawskie, Ziel — Zielonogórskie; AMG — Akademia Medyczna w Gdańsku, IBL — Instytut Badawczy Leśnictwa, PAN — Instytut Botaniczny Polskiej Akad. Nauk, SGGW — Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, UJ — Uniwersytet Jagielloński, UP — Uniwersytet im. A. Mickiewicza, UT — Uniwersytet im. M. Kopernika, UW — Uniwersytet Warszawski, WSRP — Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu, WSRP-Sie — Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu, Stacja Entomologiczno-Fitopatologiczna w Siemianicach.

Xeromocus parasiticus (Bull. ex Fr.) Quéél.

Grzyb występuje najczęściej grupami po kilka u podstawy owocników tęgoskóra, *Scleroderma aurantiacum* (L.) ex Pers. [= *S. vulgare*],

Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk *Pycnoporus cinnabarinus* (1) i *Xeroocomus parasiticus* (2) w Polsce

Pycnoporus cinnabarinus (1) et *Xeroocomus parasiticus* (2) en Pologne; distribution géographique

a rzadziej — *S. verrucosum* Pers. Pojawia się w lasach mieszanych, jasnych, wszędzie tam, gdzie występują tęgoskóry, w okresie lipca, sierpnia, a nawet września. Jest to grzyb w Polsce bardzo rzadki. W okresie ostatnich 70 lat spostrzeżono go tylko 8 razy. Wykaz jego stanowisk został oparty, zgodnie z wytycznymi Komitetu CMME, na wiarygodnych informacjach ustnych lub listownych, na danych zaczerpniętych z literatury oraz na materiale dowodowym.

Wykaz stanowisk: Gd — Przebrno k. Gdańska, wilgotny las mieszany VIII.57, leg. et det. J. Smarda i T. Sulma, AMG; Krynica Morska (Ludwig 1891); Z'eł — Wiązów k. Drezdenka (Ludwig 1891); Wa — Żyrardów VIII.57, fot. T. Korecki; Kr — Ciężkowice k. Szczakowej, hałdy w lesie sosnowym z *Vaccinium myrtillus* VIII.27 (Zabłocka 1931); Kie — Babule pod Sandomierzem

VII.24 (Siemaszko 1925); Rz — Dąbrówka k. Łańcuta, vid. H. Orłoś (in lit.); Lub — Bilgoraj, las sosnowy IX.39, vid. W. Zabłocka (in lit.).

Pycnoporus cinnabarinus (Jacq. ex Fr.) Karst.

[= *Trametes cinnabarina* (Jacq. ex Fr.) Fr.]

Grzyb o pięknej, pomarańczowoczerwonej barwie owocnika, rozwijający się na martwym drewnie, najczęściej na gałęziach drzew liściastych, pojawia się u nas pojedynczo lub po kilka, lecz zawsze w rozproszeniu. W górach występuje na wysokości do 1500 m n.p.m. W Polsce najczęściej notowano go na *Fagus sylvatica* (10 ×), na *Betula* sp. i *B. verrucosa* (6 ×), na *Sorbus aucuparia* (2 ×) oraz na *Populus tremula* (1 ×), *Prunus* sp. (1 ×) i *Corylus avellana* (1 ×). Przyczyną rzadkiego występowania tego grzyba u nas jest prawdopodobnie racjonalna gospodarka leśna, usuwanie gałęzi, suszu, karczowanie pni itp. Stwierdzono w Polsce 25 stanowisk tego grzyba na obszarze prawie całego kraju, z wyjątkiem jego płn.-wsch. części. W przypadku bardziej intensywnych poszukiwań znajdziemy go, być może, również na Mazurach lub na Suwalszczyźnie, które stanowią białą plamę na mapie występowania.

Wykaz stanowisk: Szcz — Płasek k. Chojny VIII.51, det. H. Orłoś, IBL; rezerwat „Bukowe Źdroje” pod Szczecinem 5.IX.60, leg. et det. M. Lisiewska, UP; Ko — Warcino k. Miastka IX.49, leg. Z. Schnaider, det. H. Orłoś, IBL; Bory Tucholskie VII.49, leg. et det. W. Zabłocka, UT; Ziel — Żary k. Żagania VIII.48, leg. et det. A. Skirgiello, UW; Po — Bełęcin k. Wolsztyna 15.VI.50, leg. T. Glaser, det. K. Zaleski et T. Glaser, WSRP; B! — Białowieża, Park Narodowy i zagospodarowana część puszczy (Błoński 1888); 18.VIII i IX.22 oraz IX.25, leg. et det. W. Siemaszko, SGGW; VIII.22, leg. E. Malinowski, det. W. Siemaszko, SGGW; VIII.23, leg. et det. K. Zaleski, WSRP; Lub — Wojciechów k. Włodawy (K wieciński 1896); rezerwat „Jata” pod Łukowem (Zyskówna 1936); Kr — Kraków, Ogród Botaniczny 14.VII.61, leg. et det. W. Wojewoda, UJ; Tatry, Kominy Tylkowe, nad doliną Smytnią 13.VIII.17, leg. et det. A. Wróblewski, PAN; południowe zbocze Opalonego Wierchu, nad Morskim Okiem, na wysokości 1500 m n.p.m. VIII.60, leg. J. Endtmann, det. H. Kreisel, Greifswald (NRD); Rz — góra Kiczera k. Mszanny pod Duklą VII.25 (Felenczak 1927); Bieszczady, dolina potoku Lutowy 12.IX.58, na wysokości 800—900 m n.p.m. i grzbiet Działu k. Wetliny, 12.IX.58, Ustrzyki Górne 19.VIII.60, leg. et det. St. Domański, WSRP-Sie; szczyt Tarnicy k. Ustrzyk Górnych 16.VII.60, leg. et det. M. Lisiewska, UP; góra Jawornik 12.X.58 i grzbiet Działu k. Wetliny 5.IX.58, leg. et det. A. Skirgiello, UW; Hnatowe Berdo k. Wetliny 6.IX.58, leg. J. Siemaszkowa, det. A. Skirgiello, UW.

Po zestawieniu materiałów z całej Europy otrzymamy obraz występowania na tym kontynencie obydwu gatunków grzybów, będzie można określić granice ich występowania i zgromadzić dane mówiące o ich wymaganiach życiowych. Ale te sprawy będą wylaniać się stopniowo jako wynik szeroko zakrojonych prac.

RÉSUMÉ

Grâce aux travaux préparatoires qui furent entrepris dans le but d'assortir les champignons supérieurs, on confronta les matériaux polonais concernant le *Xerocomus parasiticus* (Bull. ex Fr.) Quéél. et le *Pycnoporus cinnabarinus* (Jacq. ex Fr.) Karst.

Cela permet de conclure que le *Xerocomus parasiticus* paraît en Pologne depuis le mois de juillet jusqu'au mois de septembre, et qu'il est assez rare. Par contre, bien plus souvent — mais en dispersion — on rencontre le *Pycnoporus cinnabarinus*. Dans la montagne il se trouve à 1.500 m. d'altitude. On le nota sur le bois mort des arbres feuillés comme *Fagus sylvatica*, *Betula* sp., *Sorbus aucuparia*.

LITERATURA

- Błoński F., 1888, Spis roślin skrytokwiatowych zebranych w r. 1887 w Puszczy Białowieskiej, in: Błoński, Drymmer i Ejsmond „Sprawozdanie z wycieczki botanicznej, odbytej po Puszczy Białowieskiej”. Pam. Fizj. 8.III:59—155.
- Felenczak W., 1927, Grzyby podkarpackie okolic Dukli, Spr. Kom. Fizj. 61:167—187.
- Kwieciński F., 1896, Roślinność gminy Hańsk powiatu Włodawskiego, Pam. Fizj. 14.III:27—61.
- Ludwig F., 1891, Pilze, Ber. deutsch. Bot. Ges. 9:(186)—(199).
- Siemaszko W., 1925, Grzyby polskie nowe oraz rzadziej spotykane, Acta Soc. Bot. Pol., 2:269—274.
- Zabłocka W., 1931, Über *Boletus parasiticus* Bull. und *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. aus des Umgebung von Kraków, Bull. Ac. Sci. Lettres:177—180.
- Zyskówna Z., 1936, Przyczynek do flory mikologicznej rezerwatu jodłowego uroczyska Jata w Nadleśnictwie Państwowym Łuków, Rozpr. Spr. Inst. Bad. Leśn., s. A, nr 21:1—27.